

програму, проте у неї з'являться несвідомі бажання і незрозумілі мотиви, вона буде «раптово» вчиняти дії, на які її, таким чином, запрограмували.

Можна сказати, що сучасне маніпулятивне суспільство представляється роздробленим і з трудом керованим нерівномірно організованим пульсуючим лібідозним потоком бажань. Несвідоме, проникаючи в соціальне і культурне поле, зіштовхує один з одним індивідуальні заряди, в результаті чого і утворюються «бажання». Все це створює відчуття сучасної культури і соціуму, в якому панує хаос нереалізованих бажань, за допомогою яких можна проникнути в поле колективного несвідомого. Атмосфера сучасної соціальної і культурної нестабільності породжує депресивну рефлексію, що перемежовується перманентними бажаннями «загального викриття». Як правило, вона стає своєрідно підготовленою, естетичною платформою для процвітання різноманітних маніпуляцій в соціокультурному просторі.

Список використаних джерел:

1. Гребінь Н. В. Зміст маніпуляції як різновиду прихованого психологічного впливу. *Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України*. 2013. Випуск 21. С. 80–93.
2. Історія політичного маніпулювання: як це робили колись і що використовують зараз. 2019. URL : <https://ukr.radio/news.html?newsID=89664>
3. Карпенко М. П. Суть поняття «маніпуляція», її характеристика та методи нейтралізації. 2015. Випуск 45. С. 26–34. URL : file:///C:/Users/Admin/Desktop/%D1%82%D1%80%D0%B5%D1%88/znphnpu_zntndr_2015_45_5.pdf
4. Ходаківський Є. І., Богоявленська Ю. В., Грабар Т. П. Психологія управління. Підручник. 3-тє вид. перероб. та доп. К.: Центр учбової літератури, 2011. 664 с.
5. Deleuze Gilles. First published Fri May 23, 2008; substantive revision Fri Jun 3, 2022. Stanford Encyclopedia of Philosophy. URL : <https://plato.stanford.edu/entries/deleuze/>
6. Dichter, E., & Berger, A. A. *The Strategy of Desire* (8th ed.). New York, USA, 2002.

Володимир Савка,

*здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
спеціальність 231 Соціальна робота,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

ЦІЛЬОВІ ПРОГРАМИ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ ТА ВЕТЕРАНІВ В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. У сучасних умовах збройної агресії проти України питання соціального захисту учасників бойових дій та ветеранів війни набуває стратегічного значення. Реалізація державної політики у цій сфері передбачає впровадження комплексу цільових програм, спрямованих на забезпечення медичної,

психологічної, професійної, житлової та соціально-економічної підтримки осіб, які захищали державу, а також їхніх родин.

Система цільових програм соціального захисту учасників бойових дій і ветеранів в Україні є важливим складником державної політики у сфері соціального забезпечення, спрямованим на підтримку осіб, які брали участь у захисті Батьківщини, а також членів їхніх сімей. Саме тому, у складних сучасних умовах держава реалізує низку державних та місцевих програм, спрямованих на комплексну підтримку учасників бойових дій, основною метою яких є забезпечення повноцінної реінтеграції ветеранів у суспільство, їх соціальної адаптації та відновлення фізичного і психічного здоров'я [1; 4].

Виклад основного матеріалу. Проаналізуємо окремі програми для учасників бойових дій, що на сьогодні реалізуються державою. Вагомою серед них є програма запроваджена 2021 року, а саме Державна цільова програма з медичної, психологічної та професійної реабілітації учасників бойових дій (2021–2025 рр.), яка спрямована на створення ефективної системи реабілітації ветеранів і включає розвиток регіональних центрів реабілітації, надання психологічної допомоги, професійної перекваліфікації, підготовку мультидисциплінарних команд фахівців.

Основними завданнями програми є запровадження міжвідомчої координації виконання національних і міжнародних програм у сфері реабілітації й адаптації; упровадження системи підготовки фахівців з фізичної та медичної реабілітації (зокрема протезування) відповідно до стандартів НАТО; застосування біопсихосоціального підходу (у тому числі використання Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності і здоров'я) для визначення потреб учасників та планування заходів; забезпечення професійної адаптації (перепідготовки, підвищення кваліфікації) учасників бойових дій і членів їхніх сімей [6]. Реалізацією її займаються Міністерство у справах ветеранів, МОЗ, МОН та інші відомства. У контексті триваючої збройної агресії проти України, реалізація цієї Програми набуває великої суспільної значущості, вона спрямована не лише на підтримку окремих осіб, але й на зміцнення соціальної стабільності, підвищення готовності суспільства до переходу в післявоєнний період.

Ще однією важливою програмою є програма забезпечення житлом учасників бойових дій та членів їхніх сімей, метою якої є забезпечення належними житловими умовами із застосуванням пільгових кредитів, грошових компенсацій, субвенції громадам, а також реалізацію пріоритету у черзі на отримання житла. Вона охоплює такі категорії: ветерани війни, учасники АТО/ООС, члени сімей загиблих, осіб з інвалідністю внаслідок війни. Станом на 2024 рік понад 13 тисяч родин скористалися державною підтримкою [5].

Третьою, не менш важливою програмою у системі соціального захисту УБД є соціальної та професійної адаптації військовослужбовців, звільнених у запас або відставку, яка передбачає перекваліфікацію, професійне навчання, підтримку

самозайнятості та підприємництва. Програма реалізується спільно з Державною службою зайнятості, бізнес-школами та міжнародними партнерами. Програма професійної адаптації учасників бойових дій. Мета програми передбачає надання можливості соціальної та професійної адаптації після військової служби; підвищення шансів на працевлаштування або відкриття власного бізнесу; розвиток професійних навичок, які відповідають потребам сучасного ринку праці [7].

У складних умовах ведення військових дій важливим є реалізація програми соціальної та психологічної підтримки сімей учасників бойових дій, що націлена на підтримку родин військовослужбовців через надання психологічної допомоги, сімейної терапії, освітніх програм для дітей, а також соціальної підтримки жінок і матерів військових [1; 3].

У межах стратегії державної політики щодо ветеранів війни до 2030 року розроблено низку програм, спрямованих на створення сучасної ветеранської політики, орієнтованої на реабілітацію, самореалізацію та розвиток ветеранського руху. Серед них:

- програми психосоціальної реабілітації ветеранів війни, метою яких є забезпечення ментального здоров'я та соціальної інтеграції ветеранів. Вони передбачають створення мережі центрів психосоціальної підтримки, підготовку кризових психологів і впровадження групових терапевтичних програм [1; 3];

- програми підтримки ветеранського підприємництва, які забезпечують надання державних грантів для започаткування власної справи, проведення бізнес-курсів, консультаційної підтримки, пільгового кредитування. Завдяки ним тисячі ветеранів відкрили власні підприємства [1; 3];

- програма «Доступні можливості для ветеранів», це не одна конкретна програма, а комплекс заходів, що включають гранти на розвиток бізнесу, медичну та юридичну допомогу, працевлаштування, навчання та психологічну підтримку. розширення доступу до освіти, цифрових сервісів, пільг і соціальних ресурсів через електронну платформу «єВетеран» чим і забезпечується розвиток цифрової грамотності та підтримка інклюзивного середовища [1; 8];

- регіональні програми соціальної підтримки ветеранів, які реалізуються органами місцевого самоврядування з урахуванням потреб громади, які містять механізми компенсації комунальних послуг, створення ветеранських просторів і соціальних майстерень, підтримку родин загиблих військовослужбовців [1; 3].

Висновки. Отже, система цільових програм соціального захисту учасників бойових дій і ветеранів в Україні є багаторівневою, інтегрованою та динамічною. Вона поєднує державні, місцеві та громадські ініціативи, спрямовані на реабілітацію, адаптацію, соціальну справедливість і підвищення добробуту тих, хто захищав Україну та забезпечує комплексний підхід до реабілітації, адаптації та самореалізації цих категорій громадян. Вона базується на принципах гуманізму, партнерства держави та

громадянського суспільства, сприяючи розвитку людського капіталу та зміцненню соціальної стабільності.

Список використаних джерел:

1. Аналіз системи соціального захисту ветеранів та військовослужбовців. URL: <https://legal100.org.ua/wpcontent/uploads/2022/08/2022-Bilakniga.pdf>. (дата звернення: 19.10.2025).
2. Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text> (дата звернення: 19.10.2025).
3. Урядовий портал органів виконавчої влади. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uriad-zapustyv-stratehichniy-proekt-perekhodu-vid-viiskovoi-sluzhby-do-tsyvilnoho-zhyttia>. (дата звернення: 20.10.2025).
4. Кульчицький Т., Савка В. Актуальні питання соціально-правового захисту учасників бойових дій // *Соціальна робота: виклики сьогодення : збірник наукових праць за матеріалами XIII Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Тернопіль 25–26 квітня 2024 року). Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2024. С. 151-155.
5. Концепція держпрограми з забезпечення житлом захисників України на період до 2025 року. URL: https://mva.gov.ua/ua/news/kabmin-shvaliv-konceptsiyu-derzhprogrami-z-zabezpechennya-zhitlom-zahisnikiv-ukrayini-na-period-do-2025-roku?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 20.10.2025).
6. Указ президента України №189/2021. URL: https://www.president.gov.ua/documents/1892021-38845?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 20.10.2025).
7. Про затвердження Комплексної програми соціальної та професійної адаптації військовослужбовців, звільнених у запас або відставку, та створення Національної наглядової ради з її реалізації URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/918-96-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.10.2025).
8. Ветеран Pro - новий цифровий простір державних послуг для ветеранів та ветеранок в Дії. <https://mva.gov.ua/prescenter/category/86-novini/veteran-pro--noviy-tsifroviy-prostir-derzhavnih-poslug-dlya-veteraniv-ta-veteranok-v-dii> (дата звернення: 20.10.2025).

Ірина Садова,
здобувач першого рівня вищої освіти,
спеціальність 231 Соціальна робота
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

Науковий керівник: **Галина Олійник,**
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної роботи
та соціальної педагогіки,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка